

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 202/05-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. septembra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., t. č. vo väzbe, vo veci namietaného porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky opatrením predsedu Okresného súdu Žilina č. 4 z 1. októbra 2004 v spojení s uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 3 T 96/04 zo 14. decembra 2004 a uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1 Tos 21/05 z 18. februára 2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. marca 2005 doručená, 6. apríla 2005 doplnená a 20. júla 2005 upresnená sťažnosť J. M., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) opatrením predsedu Okresného súdu Žilina č. 4 z 1. októbra 2004 (ďalej aj „opatrenie“) v spojení s uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) sp. zn. 3 T 96/04 zo 14. decembra 2004 a uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 1 Tos 21/05 z 18. februára 2005.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplynulo, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre podozrenie zo spáchania trestného čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa

§ 215 ods. 1 písm. a) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) a pre trestný čin znásilnenia podľa § 241 ods. 1 a ods. 2 písm. c) TZ.

Dňa 12. júla 2004 podal prokurátor Okresnej prokuratúry v Žiline na sťažovateľa obžalobu. Vec bola elektronickou podateľňou pridelená senátu, ktorého predsedom bol JUDr. P. P., ktorý obžalobu preskúmal, v ďalšom konaní rozhodoval o žiadostiach sťažovateľa o prepustenie z väzby, doručil mu obžalobu a nariadil hlavné pojednávanie na 28. október 2004. Konanie bolo zaevidované pod sp. zn. 3 T 96/04.

Opatrením predsedu Okresného súdu Žilina č. 4 z 1. októbra 2004, ktorým sa menil a doplnil rozvrh práce okresného súdu na rok 2004, bola vec odňatá JUDr. P. P. a pridelená JUDr. B. L. na základe námietok samotného JUDr. P. P., ktoré vzniesol už 10. februára 2003 a neskôr 23. júla 2003 v súvislosti s nerovnomerným zaťažením sudcov v trestných veciach a prideľovaním nápadu podľa zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“). Sťažovateľ napadol uvedený presun agendy svojimi námietkami, ako aj „žiadostou“ podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku (ďalej len „TP“), pričom poukázal na to, že zmena sudcu v jeho trestnej veci je nezákonná a odporuje ústavnosti, tzv. inštitútu zákonného sudcu.

Podľa názoru sťažovateľa inštitút zákonného sudcu vzniká podľa a v zmysle nápadu veci a rozvrhu práce na konkrétny rok s odkazom na čl. 48 ods. 1 ústavy a na zákon.

Inštitút zákonného sudcu však opačne môže zaniknúť z dôvodov námietky samotného sudcu a zákonom taxatívne stanovených podmienok zakotvených v TP. Sťažovateľ poukázal na to, že odňať pridelenú vec jednému sudcovi a prideliť inému sudcovi možno iba zákonom ustanoveným postupom po splnení zákonných podmienok. Sťažovateľ tvrdí, že jedinú výnimku týkajúcu sa vylúčenia sudcu z prejednávania pridelenej veci uvádza vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 66/1992 Z. z. o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy v znení neskorších predpisov vo svojom § 2 ods. 2 a 3, a to z dôvodu dlhodobej neprítomnosti sudcu, výrazných rozdielov v pracovnom vyťažení, resp. v prípade náhlej prekážky. Sťažovateľ vyslovil názor, že predseda okresného súdu s najväčšou pravdepodobnosťou postupoval v intenciách tejto vyhlášky a z dôvodu námietok JUDr. P. P. mu jeho vec odňal a následne pridelil JUDr. B. L.

Sťažovateľ však takýto postup napadol písomným podaním z 18. októbra 2004 a jeho doplneniami, ktorými „vzniesol námietku zaujatosti“ voči predsedovi senátu okresného súdu JUDr. B. L., ako aj sťažnosťami adresovanými predsedovi okresného súdu, ktoré podľa tvrdenia sťažovateľa neboli ku dňu podania ústavnej sťažnosti relevantne vyriešené.

Sťažovateľ sa domnieva, že v prípade presunu jeho trestnej veci JUDr. B. L. boli porušené jeho práva uvedené v čl. 48 ods. 1 ústavy. Samotná zmena prijatého rozvrhu práce na rok 2004 je nepochopiteľná, keďže už v období jeho prípravy sú aspoň približne známe štatistické údaje o nápade vecí z predchádzajúceho obdobia. V tomto smere sťažovateľ poukázal aj na námietky sudcu JUDr. P. P., ktoré podal už 10. februára 2003 a neskôr 23. júla 2003, o ktorých predseda okresného súdu vôbec nerozhodol a ani JUDr. P. P. o spôsobe ich vybavenia nijako neupovedomil, a k náprave ohľadne primeranejšieho rozdeľovania napadnutých vecí nedošlo.

Sťažovateľ poukázal na porušenie svojho práva na zákonného sudcu aj v tom smere, že zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdnej rade“) v čl. III uvedenom § 26 upravuje pridelovanie vecí a upravuje aj spôsob vydania rozvrhu práce; ak sa zmení personálne obsadenie súdu, vylúčia sa sudcovia a pod. Sťažovateľ je presvedčený, že podľa v čl. III uvedenom § 26 ods. 3 písm. e) zákona o súdnej rade sa nijakým spôsobom neumožňuje odňať vec sudcovi, pokiaľ už vo veci konal. Predseda okresného súdu teda nemôže svojím opatrením zmeniť sudcu ani z dôvodu nadmernej zaťaženia nápadu vecí, pokiaľ zákonný sudca už vo veci konal, rozhodoval a aj stanovil termín hlavného pojednávania.

Sťažovateľ je toho názoru, že predseda okresného súdu tým, že jeho trestnú vec presunul inému sudcovi, porušil zákon o súdnej rade, konkrétne jeho v čl. III uvedený § 26 ods. 3 písm. e), a zároveň porušil aj sťažovateľovo základné právo na zákonného sudcu uvedené v čl. 48 ods. 1 ústavy. Už samotná možnosť vzniku takejto situácie je dostatočná na to, aby v záujme zachovania princípu náhodného výberu sudcu sa uprednostnilo určenie sudcu podľa rozvrhu práce na kalendárny rok, v ktorom bola vec predložená súdu. Podľa sťažovateľa sudca určený dodatočne zmenou rozvrhu práce nemôže byť preto zákonným sudcom v zmysle ústavy a uprednostnený pred sudcom určeným náhodným výberom v rámci rozvrhu práce na rok 2004.

V súvislosti s týmto postupom bol sťažovateľovi zmenený spolu s JUDr. P. P. aj jeden prísediaci v senáte, kým druhý prísediaci zostal a koná v senáte JUDr. B. L. Sťažovateľ uviedol, že ak súd rozhoduje v senáte, aj prísediaci sú zákonnými sudcami, a preto aj zmena ďalšieho zákonného sudcu, prísediaceho, je neakceptovateľná. Sťažovateľ namieta, že takýto postup odporuje aj inštitútu legality uvedeného v čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého aj súd ako orgán štátu má postupovať v zmysle ústavy a zákona. Ak chceme zachovať základné podmienky existencie právneho štátu v jeho materiálnom ponímaní, potom dodržiavanie zákonov práve všeobecnými súdmi je *conditio sine qua non* zákonnosti v právnom a demokratickom štáte.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že vyčerpал všetky právne prostriedky na nápravu existujúceho stavu tým, že proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 3 T 96/04 zo 14. decembra 2004, ktorým sa predseda senátu JUDr. B. L. nevyhlásil z vykonávania úkonov trestného konania v jeho trestnej veci, podal v zákonnej lehote sťažnosť, v ktorej vyslovil námietku porušenia inštitútu zákonného sudcu.

Krajský súd však uznesením sp. zn. 1 Tos 21/05 z 18. februára 2005 jeho sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

Dňa 30. marca 2005 bolo sťažovateľovi doručené vyrozumienie predsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 3098/05, v ktorom odkazuje na novelu zákona o súdoch a sudcoch vykonanú zákonom č. 428/2004 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť 1. októbra 2004, s tým, že v prípade sťažovateľa nebol porušený zákon, a teda sťažovateľ nebol odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Tieto tvrdenia predsedu okresného súdu považuje sťažovateľ za irelevantné, pretože podľa jeho názoru použitie citovanej novely zákona o súdoch a sudcoch je retroaktívnym pôsobením právneho predpisu do minulosti. Sťažovateľ v doplnení svojej ústavnej sťažnosti ďalej uviedol, že svoje právo na zákonného sudcu nadobudol práve v zmysle zákona o súdoch a sudcoch, ktorý platil do 30. septembra 2004, a teda v jeho prípade sa musí postupovať len v zmysle tohto zákona. Sťažovateľ svoj názor opiera aj o dikciu čl. 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov musí byť v súlade s touto ústavou, v spojení aj s čl. 144 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú sudcovia pri výkone svojej funkcie viazaní ústavou aj v zmysle sľubu sudcu podľa čl. 145 ods. 4 ústavy. Preto sťažovateľ zastáva názor, že aj predseda okresného súdu sa má riadiť aj pri uplatňovaní novelizácie zákona len ústavou, jej dikciou a mal postupovať tak, aby

v každom prípade, teda aj v prípade sťažovateľa, zachoval legálne nadobudnuté práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ vzhľadom na uvedené skutočnosti požadoval, aby ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy zakázal okresnému súdu vo veci konať do času, kým svojím nálezom sám nevyсловí, či došlo k porušeniu práv sťažovateľa, a napokon navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil nasledovné porušenia jeho základných práv:

«1. Základné právo sťažovateľa J. M. uvedené v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo porušené a to zákonom odporujúcim postupom pri odňatí jeho tr. veci č. 3 T 96/2004 zákonnému sudcovi JUDr. P. P., ktorému bola zákonne pridelená v zmysle zákona č. 185/2002 v spojení so zák. č. 335/1991 Z. z., a bola pridelená inému sudcovi JUDr. B. L., ktorý vo veci aj naďalej koná.

2. Ústavný súd vracia vec do stavu pred porušením a zrušuje všetky rozhodnutia vykonané na základe „zmeny“ v rozvrhu práce na rok 2004 Okr. súdu v Žiline a vracia tr. vec sťažovateľa č. 3 T 96/2004 zákonnému sudcovi JUDr. P. P.

3. Sťažovateľovi J. M. ústavný súd priznáva primerané finančné zadosťučinenie spočívajúce v pocite krivdy a právnej neistoty (...) vo výške 200 000,- Sk (...), ktoré je odporca, Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu SR sťažovateľovi.

4. Okresný súd v Žiline je povinný vyplatiť trovy zastupovania obhajcovi sťažovateľa (...).»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli

porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. (...).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (*mutatis mutandis* III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej predmetom je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy opatrením predsedu okresného súdu, ktorým došlo k zmene zákonného sudcu v jeho trestnej veci, v spojení s uznesením okresného súdu sp. zn. 3 T 96/04 zo 14. decembra 2004 a uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tos 21/05 z 18. februára 2005.

1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetnou ústavnou sťažnosťou sťažovateľ napadol aj opatrenie predsedu Okresného súdu Žilina č. 4 z 1. októbra 2004, pričom proti tomuto opatreniu využil aj prostriedky nápravy a voči JUDr. B. L. vzniesol aj „námietku zaujatosti“ a žiadal o jeho vylúčenie z vykonávania úkonov v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 3 T 96/04. Keď uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 3 T 96/04 zo 14. decembra 2004 nedošlo k vylúčeniu tohto sudcu (predsedu senátu) z označeného trestného konania, podal sťažovateľ proti uvedenému uzneseniu okresného súdu v zákonom ustanovenej lehote sťažnosť.

Sťažovateľ v danom prípade proti uvedenému opatreniu predsedu okresného súdu a uzneseniu okresného súdu sp. zn. 3 T 96/04 zo 14. decembra 2004 podal riadne a včas opravné prostriedky, o ktorých s konečnou platnosťou rozhodol krajský súd. Avšak vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd nemá právomoc preskúmať napadnuté opatrenie predsedu okresného súdu a uznesenie okresného súdu zo 14. decembra 2004, pretože jeho postup a rozhodnutie preskúmal krajský súd, ktorý rozhodol o sťažnosti sťažovateľa proti uvedenému uzneseniu okresného súdu. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti (teda vo vzťahu k opatreniu predsedu okresného súdu a vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu) odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

2. Pokiaľ sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tos 21/05 z 18. februára 2005, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie okresného súdu o nevyklúčení sudcu JUDr. B. L. z vykonávania úkonov v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 3 T 96/04, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ vo svojej sťažnosti neuviedol také skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je postihnuté

takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení označeného základného práva sťažovateľa.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu sp. zn. 1 Tos 21/05 z 18. februára 2005 okrem iného vyplýva, že:

„Krajský súd z obsahu spisu prvostupňového súdu zistil, že v súčasnom štádiu trestného konania, vedeného na Okresnom súde v Žiline, neexistujú dôvody, na základe ktorých by bolo možné mať dôvodné pochybnosti o nezaujatosti JUDr. B. L. pre jeho pomer k prejednáwanej veci alebo k osobe obžalovaného, jeho obhajcovi, zákonným zástupcom a splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v trestnom konaní. V súvislosti s námietkou obžalovaného, že podľa jeho názoru pridelenie predmetnej trestnej veci JUDr. B. L. je podľa jeho názoru porušením ústavnej zásady uvedenej v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, krajský súd poukazuje na skutočnosť, že na základe Opatrenia č. 4 predsedu Okresného súdu v Žiline z 1. 10. 2004, ktorým sa menil a doplnil Rozvrh práce Okresného súdu v Žiline na rok 2004, Spr. 1415/04 bola trestná vec, vedená na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 3 T 96/04, pridelená z dôvodu rovnomernejšieho rozdelenia práce JUDr. B. L. JUDr. B. L. koná v uvedenej trestnej veci ako zákonný sudca. Nie sú dôvodné ani námietky obžalovaného v tom smere, že by konajúci sudca nerešpektoval ustanovenie Trestného poriadku, alebo spôsobil prietahy v konaní.“

Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad krajského súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského

súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého postupu a rozhodnutia krajského súdu. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2005